

Gaztaiak ketzen

AURREKOA AMAITU NUEN erari helduko diot: gosea piztuz. Gazta aipatu nuen. *Alnus glutinosa*, haltzaren ezpalez ketzen direla nioen, baita haltzak bihotzaz gain odola ere baduela. Kolore gorri asko eransten dio gaztari, gorri hila, distiragabe hila. Ketzen azkarrena da haltza, segituan gorritzen du; siestan-edo deskuidatuz gero... gaztak alferrik galtzeraino.

Zeraingo gaztagileei galdezka arituta jakin ditut kontu hauek. Neuk ezagutzen dudana paisaia kultural onenetako bateko zaindaria dira Miren, Juanjo, Martina, Jabier, Josu, Milagros, Maria Angeles, Julian, Jon, Hilari, Juan, Inazio eta Josune, baita Eugenio itsua ere. Ezin ordainduko lana egiten dute gu denon onerako. Eta jakintza izugarria dute, milaka urtetan ondutakoaren zaindaria dira. Eta ontzaile eta hobetzaile. Kultura-dun eta ikasi handienen pareko.

Haltzaz gain, egur asko aipatzen dituzte, han esaten duten bezala, gaztaiak ketze lan horretarako. Bere biotopoen, urrutira gabe, eskuratzen dituzten egurak denak.

Elorri zuria, *Crataegus monogyna*, sona handikoa da. Kolore apal xamarra ematen du, baina oso oso fina. *Fraxinus excelsior* lizarren zaleak ere badira. Sagarrondoak, *Malus x domestica*, eta pagoa,

PRAZAK-CC BY SA

Prunus avium espezieko gereziendoa.

Fagus sylvatica, ere erabiltzen dituzte. Baita otsalizarra ere, *Sorbus aucuparia*, eta “mendi lizarra” deitzen dute. Gehienek bereziki maite dute beraiek “keiza” deitzen duten gereziendoa, *Prunus avium*; gaztari horrek bezalako distira ematen dion egurrik ez omen da. Gauza bat, behintzat, dute denek argi: erretxinadun egurrik ez da erabili behar. Koniferoei ezezko biribila ematen diote.

Gaztak ketzeko, horiek dauden tokiaren kanpoko aldean berontzi batean sua egin eta kea barrura bideratzen da. Onena egur hezea

da, egunean bertan botatakoea bada hobe, heze-hezea.

Ketzea jakia hobeto kontserbatzeko era bat da, gazta lehortzeko eta jatunaren osasuna kalte egin diezaioketen mikrobioak ugaltzea eragozteko erabat. Era berean, ketzen denean, gaztan osagai berriak sortzen dira, eta haren ezaugarri organoleptikoak aldatu egiten dira, aho-sabaira desberdina da.

Zein mokofin txorrotzek bereiziko lituzke eginaldi bereko gaztak egur desberdinekin ketuta? ■

Irakurleak galdezka

Kaixo Jakoba. Aspalditik mendian bizi gara, baserri batean. Baso eder bat sortzeko ametsa geneukan, baina zuhaitzek hamar urte zeuzkatenean sikatzen hasi ziren, batez ere haritz amerikarrak. Enborreko azala galdu zuten, eta ondorioz adarrak lehortzen hasi ziren. Batzuk hil ziren eta besteek, nahiz eta okertuta, jarraitu egiten dute.

Orduan esan ziguten lursagua izan litekeela kaltea eragin zuena. Orain ortuan ere sartu dira eta tunelak egiten dituzte eta landareen sustraiak jaten dituzte. Porruak, azenarioak eta abar hil egin dira. Zer egin dezakegu satortxo horiek pikutara bidaltzeko? Nahiago dugu zerbait ekologikoa.

Leen Ronse (Elgoibar)

Iepa Leen, ez daukazu lan makala! Satain edo lursaguak oso zailak dira akabatzen. Arerioengandik babesteko gustuko dute nolabaiteko estalkiren bat duen lurra: zakartutako belar handia, plastikoak... Gaueko eta egune-

ko hegazti harrapariak dituzte kontrario. Horiek sustatu behar dira, eta lurra garbia eduki. Entzun izan dut baten batek haien galeriak urez bete izan dituela, beste lur batzuetara bidaltzeko. Ea asmatzen duzun. Ongi izan. ■